

kropolitiko, povezane s spolnostjo in oblastjo, upoštevajoč specifičnosti po različnih družbenih oseh. 2) V naslednjem poglavju pa avtorica predstavi ugotovitve raziskave iz leta 2008, opravljene na nekoliko starejših dekletih (str. 113 in nasl.), v ospredje raziskovalnega zanimanja pa je postavila spopadanje deklet s seksualiziranimi in »pornificiranimi« medijijskimi kulturami, kjer imajo veliko vlogo družabna omrežja.

Na kratko bi lahko rekli, da knjiga pokriva cel diapazon tem in problemov, ki jih danes uvrščamo pod »postfeministično edukacijo«, je ustrezno teoretsko podprta (mogoče bi bilo seveda tudi še kaj dodati, kar pa bi knjigo nemara širilo v nove obvoze) in raziskovalno ilustrirana. Vzeti jo je mogoče tudi kot pokazatelj, kam pelje premalo reflektirana oziroma zdravorazumska razprava o enakosti med spoloma in kako ni mogoče dovolj poudariti, da je nujno nenehno prevpraševanje »veljavnih predpostavk« na polju vzgoje in izobraževanja. Rada pa bi zaključila s citatom iz knjige, ki na nek način uvaja problematiko, s katero se ukvarjamo raziskovalke spolov v vzgoji in izobraževanju (kot je to formulirala Catherine Driscoll, nav. po str. 57): »Deklica je zbir družbenih in kulturnih tem in vprašanj, ne pa polje fizičnih dejstev, ne glede na to, kako zelo bistvena je deklčina empirična materialnost za ta zbir.« Naj bo to izhodišče za nadaljnji razvoj teoretskih in metodoloških orodij, ki jih predstavlja knjiga, za kritične vpoglede, za delo v naših prostorih edukacije.⁸

Valerija Vendramin

Tatjana Vonta (ur.), *Začnimo na začetku: prispevek predšolskih programov k socialni vključenosti Romov*, Ljubljana, Pedagoški inštitut 2013.

Monografija *Začnimo na začetku: prispevek predšolskih programov k socialni vključenosti Romov* obsega 404 strani in vključuje 31 prispevkov sodelavk projekta. Predstavlja izsledke kompleksne akcijske raziskave, grajene na vrsti dejavnosti in pristopov, namenjenih spodbujanju vključevanja

⁸ Uporabljena literatura:

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji (2011). Ur. J. Krek in M. Metljak, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Narayan, U. (1998). Essence of Culture and a Sense of History: A Feminist Critique of Cultural Essentialism, *Hypatia*, XIII, 2, 86–106.

Šribar, R. (2012). Zaklinjanje feminizma s »post«: realitetni učinki praznega označevalca, *Šolsko polje*, XXIII, 5/6, 121–132.

Šribar, R. (2011). Otroštvo in odrasčanje skozi oblastniška razmerja: otroci kot voljni raziskovalni »objekt« in prezrti družbeni subject, *Šolsko polje*, XXII, 3/4, 63–79.

Vendramin, V. (2012). Postfeminizem: nova doba, stare težave (in kaj to pomeni za vzgojo in izobraževanje), *Šolsko polje*, XXIII, 5/6, 111–120.

Vendramin, V. (2011). Spoznavanje razlike: prispevek k razpravi o raziskovanju spolov v vzgoji in izobraževanju, *Šolsko polje*, XXII, 1/2, 189–199.

romskih otrok v predšolsko delo. V raziskavo so bile poleg obeh območij, kjer živi pretežni del romskega prebivalstva (Dolenjske in Prekmurja), vključene tudi predšolske ustanove drugod po Sloveniji, npr. mariborske. Namen raziskave je bil večplasten. Sočasno z oblikovanjem, izvajanjem in preverjanjem učinkovitosti vpeljanih programov za predšolske otroke so potekale dejavnosti, namenjene:

- ozaveščanju vzgojiteljev, ravnateljev, staršev, predstavnikov lokalne in romske skupnosti o izobraževanju nasploh in še posebej o predšolski vzgoji kot pomembnem koraku na poti k socialni pravičnosti v izobraževanju,
- krejitvi strokovnosti in usposobljenosti strokovnega osebja ter vrtcev, da bi se povečala ponudba kvalitetnih programov in da bi se vzpostavil koncept tvornega razmerja med romsko in lokalno skupnostjo ter izvajalci vzgojno-izobraževalnih dejavnosti,
- izbiri, razvijanju in uvajanju jezikovno primernih didaktičnih sredstev za posredovanje kulturno značilnih in raznolikih vsebin; pripravljeno gradivo obsega večjezične slikanice in slovarje v slovenskem jeziku ter v dolenjski in prekmurski romščini ter prekmursko-romsko slovnico,
- razvoju programov in pripravi gradiv v podporo romskim družinam v njihovih prizadevanjih za otrokov razvoj. Kompletne gradiv za starše in za obe vrtčevski starostni skupini otrok vključujeta tudi priročnike, namenjene izvajalcem izobraževalnih aktivnosti,
- delu v delavnicah in seminarjih za usposabljanje profesionalnih in polprofesionalnih delavcev za udejanjanje na otroka osredinjenih pristopov v praksi. Posebna pozornost je bila namenjena poznavanju in uresničevanju otrokovih pravic v pristopih k učenju, oblikovanju večkulturnega in večjezičnega okolja za učenje različnosti, sodelovanju in partnerstvu s starši ter uvajanju romskega jezika in romske kulture v življenje vrtca oziroma v dejavnosti, ki se izvajajo v različnih programih vrtca v okoljih, kjer živijo Romi.

Evalvacija – opravili so jo izvajalci dejavnosti in ravnatelji zavodov – je pokazala, da so izvedene dejavnosti v visokem deležu prinesle pozitivne učinke. Posebej prepričljivi so se pokazali učinki neposrednega dela z romskimi otroki in starši. Izpostavljene so bile tudi pozitivne izkušnje in znanja, ki so jih pridobile izvajalke dejavnosti, vrtci pa so med drugim zaznali povečano prepoznavnost v romski in lokalni skupnosti. To pomeni, da so bili doseženi načrtovani cilji na področju sodelovanja, povezovanja in vključevanja romskega prebivalstva z lokalno skupnostjo in ustanovami predšolske vzgoje in izobraževanja. O dosežkih pričča tudi visoka stopnja

pripravljenosti za nadaljevanje tovrstnih dejavnosti, ki so jo izrazili sodelujoči vrtci in šole skupaj z večino izvajalk.

V monografiji opisani teoretski koncepti, didaktični pristopi ter evalvacija posameznih dejavnosti so predstavljeni na metodološko ustrezen in verodostojen način.

Monografija obravnava tematiko vključevanja romskih otrok v predšolsko vzgojo, upošteva potrebo po ozaveščanju šolskega in družinskega okolja, lokalne in same romske skupnosti o pomenu zgodnje socializacije in priprave na šolo v okoljih, kjer sobivajo jezikovno in kulturno različne skupnosti. Delo je nadvse aktualno in ima visoko uporabno vrednost. Prinaša namreč kompleksen prikaz možnih prijemov in dejavnosti v predšolskih ustanovah, ki poleg intenzivnejšega vključevanja romskih otrok v vzgojno in izobraževalno delo lahko postopoma pripeljejo do tvornejšega sodelovanja romskega prebivalstva s šolo in lokalno skupnostjo in s tem k povečanju socialne vključenosti Romov v Sloveniji. Besedilo kaže na poznavalsko izbiro in dosledno rabo slovenskih terminoloških ustreznic, primerna pozornost je posvečena tudi njegovi slogovni in jezikovni podobi. Navajanje uporabljenih literature in virov je v skladu z znanstveno prakso.

Monografija pomeni pomemben pripomoček na poti k uresničevanju dveh pomembnih slovenskih strateških načrtov, strategije doseganja ciljev socialnega vključevanja ter strategije vzgoje izobraževanja Romov v RS.

Albina Nečak Lük

Tina Rutar Leban, Ana Mlekuž, Karmen Pižorn in Tina Vršnik Perše, *Tuji jeziki v slovenskih osnovnih šolah: rezultati Evropske raziskave o jezikovnih kompetencah ESLC 2011*, Ljubljana, Pedagoški inštitut 2013.

Avtorice, dr. Tina Rutar Leban, Ana Mlekuž, dr. Karmen Pižorn in dr. Tina Vršnik Perše, so se v monografiji *Tuji jeziki v slovenskih osnovnih šolah: rezultati Evropske raziskave o jezikovnih kompetencah ESLC 2011* osredotočile na področje tujejezikovnega znanja otrok v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami, o katerem do sedaj ni bilo opravljenih sistematičnih raziskav. Monografija predstavlja in analizira podatke, zbrane v okviru Evropske raziskave o jezikovnih kompetencah. Za slovenski prostor je monografija velikega pomena, saj ponuja pregled nad znanjem tujih jezikov osnovnošolskih otrok v Sloveniji v primerjavi z znanjem otrok v Evropi, analizira dejavnike, ki vplivajo na tujejezikovno znanje otrok, poleg tega ponuja pregled situacije v drugih državah in poskuša podati predloge za izboljšanje znanja otrok v Sloveniji. Avtorice z monografijo tako nagovarjajo zainteresirano javnost ter oblikovalce šolskih politik.